

Minister Klimatu i Środowiska

DGO-SGO.055.44.2023.MM
2499002.9566839.7702911
Warszawa, 01-03-2023

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w nawiązaniu do pisma z dnia 8 lutego 2023 r., znak: V.7203.5.2023.ŁK, w sprawie przedstawienia stanowiska dotyczącego wprowadzenia programu wsparcia finansowego dla osób fizycznych na usuwanie porzuconych odpadów na nieruchomościach którymi władają, przekazuję poniższe informacje.

Na wstępie należałoby podkreślić, iż w ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach¹ wprowadzono szereg regulacji wskazujących, iż **za zagospodarowanie odpadów odpowiada posiadacz odpadów**, co jest kluczowe do spełnienia zasady „zanieczyszczający płaci” wyrażonej w art. 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska². Z tego też względu zawarta w art. 3 ust. 1 pkt 19 ustawy o odpadach definicja posiadacza odpadów została rozbudowana o domniemanie bycia posiadaczem odpadów znajdujących się na nieruchomości przez władającego powierzchnią ziemi w celu ułatwienia organom prowadzącym postępowania administracyjne ustalenie adresatów obowiązków wynikających z ustawy o odpadach i uniknięcia sytuacji, w której nikt nie odpowie za porzucone odpady. Władający powierzchnią ziemi muszą mieć świadomość o odpowiedzialności za działania osób trzecich prowadzące do zanieczyszczenia ich nieruchomości. Przede wszystkim w przypadku wynajmowania nieruchomości niesprawdzonym podmiotom mających zamiar prowadzić działalność w zakresie gospodarowania odpadami na tej nieruchomości. Jest to szczególnie istotne w kontekście możliwości wynajmowania, dzierżawy lub użyczenia nieruchomości w formie umowy ustnej – prawnie nie jest to zakazane.

Dlatego też w przypadku porzuconych odpadów (zgodnie z art. 26 ustawy o odpadach) w pierwszej kolejności to posiadacz odpadów jest obowiązany usunąć odpady z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania, w tym odpady porzucone po zakończeniu prowadzenia działalności gospodarczej. Dopiero w przypadku niewykonania ww. obowiązku przez zobowiązanego, organy ochrony środowiska są zobowiązane do wydania decyzji nakazującej ich usunięcie, a także – w razie potrzeby – do przeprowadzenia postępowania egzekucyjnego w administracji oraz wykonania zastępczego wydanej decyzji.

Zatem organ administracji wydający ww. decyzję w szczególnych przypadkach dokonuje jej wykonania zastępczego i z uwagi na to że nie ma (w przeciwieństwie do właściciela nieruchomości) wpływu na sposób korzystania z nieruchomości przez podmioty trzecie nie może być porównywany w zakresie dostępu do środków na dokończenie prowadzonego przez niego postępowania (obejmujących usunięcie zgromadzonych odpadów).

¹ Dz. U. z 2022 r., poz. 699 z późn. zm.

² Dz. U. z 2022 r., poz. 2556 z późn. zm.

W przypadku gdy ze względu na zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi lub środowiska konieczne jest niezwłoczne usunięcie odpadów, właściwy organ administracji publicznej podejmuje działania polegające na usunięciu odpadów i gospodarowaniu nimi (art. 26a ust. 1 ustawy o odpadach). To w związku z wprowadzeniem do ustawy o odpadach art. 26a wprowadzono również do ustawy - Prawo ochrony środowiska, przepisy umożliwiające dofinansowanie usuwania odpadów ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) - art. 400a ust. 1 pkt 8c. Na ten cel NFOŚiGW stworzył priorytetowy program „Usuwanie porzuconych odpadów” dedykowany właściwym organom ochrony środowiska.

Jednak w tym miejscu należy podkreślić, że w ramach utworzonego programu dofinansowanie jest możliwe w formie dotacji do wysokości 80 % kosztów i pożyczki w wysokości do 100% kosztów. Powyższe ma na celu umożliwienie samorządom, w ramach dostępnych środków, pozyskanie ich na realizację zadania, a jednocześnie obowiązek spłaty pożyczki stanowić będzie element dyscyplinujący samorządy w ustaleniu osób/podmiotów zobowiązanych do poniesienia kosztów likwidacji nielegalnych miejsc magazynowania lub składowania odpadów i przerwania na nich tych kosztów, co pozostaje w spójności z wyrażoną powyżej zasadą „zanieczyszczający płaci”. Istotne jest, że wprowadzenie możliwości dofinansowania wynika z konieczności pokrycia kosztów zagospodarowania odpadów ze środków publicznych, która co do zasady wynika z tego, że podmiot zobowiązany tych kosztów nie poniósł, odnosząc korzyść. W związku z powyższym pomimo dofinansowania NFOŚiGW organy ochrony środowiska zobowiązane są do ustalenia sprawcy – posiadaczy odpadów – do wywiązania się z nałożonych na nich ustawą o odpadach obowiązków zagospodarowania odpadów i poniesienia kosztów za ich zagospodarowanie.

W związku z powyższym wsparcie finansowe dedykowane władającym powierzchnią ziemi będącym domniemanym posiadaczem odpadów ze środków publicznych na usuwanie nielegalnie zdeponowanych odpadów jest niezasadne. Jak również nie można wykluczyć przypadków, iż władający powierzchnią ziemi jest faktycznym posiadaczem odpadów, co za tym idzie mogłoby to doprowadzić do finansowania nielegalnych działalności. Ponadto takie wsparcie finansowe mogłoby stanowić dodatkową zachętę do postępowania z odpadami niezgodnie z przepisami w zakresie gospodarowania odpadami, co jest sprzeczne z podejmowanymi na przestrzeni ostatnich lat działaniami Rządu dotyczącymi walki z przestępczością środowiskową.

Z tego też względu wsparcie finansowe z zewnętrznych źródeł publicznych takich jak środki NFOŚiGW na zagospodarowanie porzuconych odpadów, zagrażających życiu, zdrowiu lub środowisku ma charakter interwencyjny, wspomagający finansowo jedynie samorządy w tym obszarze.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Jacek Ozdoba
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/